

ÖĞRETMENLERİN BAKIŞ AÇISINA GÖRE OKUL MÜDÜRLERİNİN KRİZ YÖNETİMİ DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ

EXAMINATION OF SCHOOL PRINCIPALS' CRISIS MANAGEMENT BEHAVIORS ACCORDING TO TEACHERS' PERSPECTIVES

Emrah KAYMAK

Milli Eğitim Bakanlığı, emrah.kaymak@hotmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-6955-4608>

Sinem KAYMAK

Milli Eğitim Bakanlığı, sinem_askingil@hotmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-2828-8048>

Erdoğan TAŞ

Milli Eğitim Bakanlığı, erdogann.tas@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-4854-4181>

Adem BİLGİN

Milli Eğitim Bakanlığı, adembilgin1@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1780-9936>

Coşkun DURMUŞOĞLU

Milli Eğitim Bakanlığı, coskundurmusoglu@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-5079-0336>

Fatih DEMİR

Milli Eğitim Bakanlığı, fatihdemir_977@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-6780-1855>

ÖZET

Araştırmada, öğretmenlerin görüşlerine göre okul müdürlerinin kriz yönetimine ilişkin davranışlarını incelemek amaçlanmaktadır. Araştırmanın ifade edilen genel amacı doğrultusunda beş alt problem oluşturulmuştur. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden “tarama modeli” kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini devlet okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise devlet okullarında görev yapan öğretmenler arasından “Basit Seçkisiz Örnekleme” yöntemi ile belirlenmiş olan 275 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada verilerin toplanması için iki veri toplama aracı kullanılmıştır. Birincisi öğretmenlerin kişisel bilgilerini öğrenmek için “Kişisel Bilgi Formu”, ikincisi ise “Kriz Yönetim Ölçeği” dir. Kişisel Bilgi Formu’nda öğretmenlerin cinsiyet, öğrenim durumu ve mesleki kıdemlerine ilişkin sorular yer almaktadır. Araştırmada toplanan veriler SPSS 25. Paket programına işlenmiştir. Veriler SPSS 25.0 programına işlendikten sonra araştırmanın alt problemleri göz önünde bulundurularak veriler “ortalama”, “standart sapma”, “Bağımsız Örneklemler t-Testi” ve “Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)” testleri ile analiz edilmiştir. Araştırmada mesleki kıdem ve öğrenim durumu değişkenlerine göre okul müdürlerinin kriz yönetim davranışlarının değerlendirme sürecinde öğretmen görüşleri arasında farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Okul Müdürü, Kriz Yönetimi, Öğretmen

ABSTRACT

In the research, it is aimed to examine the behavior of school principals regarding crisis management according to teachers' views. Five sub-problems were created in line with the general purpose of the research. In the research, "screening model", one of the quantitative research methods, was used. The universe of the research consists of teachers working in public schools. The sample of the study consists of 275 teachers who were determined by the "Simple Random Sampling" method

among the teachers working in public schools. Two data collection tools were used to collect data in the study. The first is the "Personal Information Form" to learn the personal information of the teachers, and the second is the "Crisis Management Scale". The Personal Information Form includes questions about teachers' gender, educational background and professional seniority. The data collected in the research were processed into the SPSS 25. Package program. After the data were processed into the SPSS 25.0 program, the data were analyzed with the "mean", "standard deviation", "Independent Samples t-Test" and "One-Way Analysis of Variance (ANOVA)" tests, considering the sub-problems of the research. In the research, it has been determined that there is a difference between the opinions of teachers in the evaluation process of the crisis management behaviors of school principals according to the variables of professional seniority and education status.

Keywords: School Principal, Crisis Management, Teacher

1.GİRİŞ

Liderlerin kriz döneminde üstlendikleri roller; krizi anlama, öncü olma, vizyon oluşturma, kriz ekibini oluşturma, kriz yönetim planı oluşturma, tehdidi yönetme, kriz iletişimi, krizden fırsat yaratma, motive etme olarak sayılabilir. Krizi anlama; kriz liderleri, krize ilişkin belirtileri değerlendirmeleri ve bu yönde hazırlanmaları sayesinde krizden kaçınabilir ya da krizin olumsuz etkilerini minimuma indirebilirler. Öncü olma; kriz durumunda liderler durumu kabul ederek cesaretle krizi yönetme sorumluluğunu almalı ve bu konuda da örgüt üyelerine örnek olmalıdır. Vizyon oluşturma rolü, krizlerin yarattığı belirsizlik ortamından başarılı bir biçimde çıkılabilmesi için örgüt liderinin ortak bir vizyon planlamasıdır. Kriz dönemlerinde örgütlerde gerilmeler ve panik hâkimdir. İyi bir lider bu gerilimi ve paniği kontrol altına alabilmeli ve çalışanlarını motive etmelidir (Vergiliel Tüz, 2014).

Yaşanan krizin türü ne olursa olsun, krizler okulun normal işleyişinde sorunların belirmesine, düzenin bozulmasına neden olur. Okulun krizlere hazırlıksız olması, yöneticilerin hızlı ve yanlış kararlar vermesine yol açabileceği gibi, yaşanan krizin ve sorunların daha da büyümesine sebep olabilir. Bunun sonucu olarak okulun saygınlığı zarar görür, eğitim öğretim faaliyetleri aksayabilir. Her okulun fiziksel yapısı, bireysel ve çevresel özellikleri birbirinden farklıdır. Buna bağlı olarak da okulların aldığı önemler farklılık göstermektedir. Eğitim örgütlerinde krize sebep olabilecek faktörleri belirlemek ve bunlara karşı önlem almak, krizin etkin yönetilmesi açısından önem taşımaktadır (Sayın, 2008).

Okullarda krizin içsel nedenleri arasında okul yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler ve diğer personel yer alır. Okul yapısı dışındaki ve okulun kontrolü dışındaki faktörler aileler, topluluklar, işgücü piyasası paydaşları, tesisler ve finansal kaynaklar ve üst yönetimin merkezi organizasyonudur (Bursalıoğlu, 2019).

Örgütler çoğu zaman farklı krizlerle karşılaşabilirler, bu krizlerin nedenleri örgüt içi olabileceği gibi örgüt dışı da olabilir (Demirtaş, 2000). Öngörülmeleyen durumlarda özellikle olağanüstü olayların başlamasıyla beraber doğal afetler, deprem, yangın, sel, kimyasal ve nükleer tehlikeler, savaş tehlikesi, terör saldırıları, ekonomik gelişmeler kriz nedenleri arasında sayılabilir (Aykaç, 2001).

Örgütün yapısı, işleyişi, yönetim tarzı ve çevresel bağlantıları krize yol açan örgüt içi faktörlerdendir (Vergiliel Tüz, 2014). Yöneticinin tahmin etme ve sezgi gücünün zayıf olması, yeni problemlerin farklılığını kavrayamaması ve yeni problemlere eski çözüm yollarını uygulama isteği, değişimde çevrenin hızına uyum sağlayamama, yöneticinin önündeki sorunları kriz olarak kabul etmemesi, üst düzey yöneticilerin işten ayrılması ya da ölümü, karar verme ve uygulamada yavaşlık, sürekli yapılan hatalar, iletişim kopukluğu, aşırı merkezci yönetim politikası, inovasyonda yetersizlik, örgüt içi çatışmalar, koordinasyon bozuklukları, aşırı denetimcilik ya da aşırı denetimsizlik, fazla iş yükü, rol belirsizlikleri (Arbak, 2011) örgüt içi kriz nedenlerindedir.

Örgütün inisiyatifi dışında kalan kriz nedenleridir. Çevre, doğal afetler, ekonomik değişimler bu başlık altında incelenebilir. Toplumda insan ilişkilerinin değer yargılarının değişmesi, toplumsal ve kültürel sorunlar, teknolojik gelişmeler örgüt dışı kriz nedenlerindedir (Vergiliel Tüz, 2014). Yaşanan krizlerde kriz yönetim süreci önem taşımaktadır. Kriz yönetimi; muhtemel krizlere karşı sinyalleri alarak ve kriz durumlarını yorumlayarak, mümkün olan durumlarda krizlerden kaçınarak ve bir kriz durumunda, bireysel ve örgütsel düzeyde, hatta ulusal düzeyde amaç ve çıkarları sürdürerek, krizin üstesinden gelmektir. Bir sonraki aşamada ise durumdan çeşitli dersler çıkarma, rehabilitasyon için gerekli planların uygulanması, kontrol ve denetimin sağlanması gibi özellikleri içeren istisnai durumları tanımlayan yönetim modelleri yer almaktadır (Filiz 2007).

Kriz yönetimi, kriz olarak adlandırılan durumu ortadan aldırma için yapılan sistematik, rasyonel ve planlı bir biçimde uygulanan faaliyetler topluluğudur (Vergiliel Tüz, 2014). Kriz yönetim süreci, örgütün faaliyet gösterdiği alanda ve ileride öngörülen sorun ve tehlike nedenlerinin saptanmasını, duruma uygun davranış ve mücadelede yapılacakların belirlenmesini, gerekli önlemlerin uygulamasını ve davranışların değerlendirmesini kapsar (Demirtaş, 2000).

Krizler acil müdahale gerektirdiği için kararların daha hızlı verilmesi gerekir, baskı altında olan kriz yöneticisinin kriz dönemindeki yönetim politikalarının ve uygulamaların farklı o anın şartlarına cevap verecek şekilde olması gerekmektedir (Can, 2005). Kriz yönetiminde örgütün karşı karşıya kaldığı fırsatlar ve tehlikeler göz önünde bulundurulmalıdır. Kriz tehlike içeriyorsa örgüte vereceği zararı en aza indirmek, fırsat içeriyorsa muhtemel kazançları en üst seviyeye çıkarılması için çaba gösterilmelidir (Dinçer, 2013). Kriz yönetimi oldukça karmaşık süreçlerden oluşmaktadır. Kısaca ortak bir vizyonla örgütün kararlı duruma ulaşması için yapılan eylemlerin tamamıdır (Aksu, 2008).

Kriz yönetim sürecinin başarılı olabilmesi için herhangi bir aşamanın atlanmaması, gerekli ilgi ve kriz yönetim sürecinin işletme yöneticileri ve diğer paydaşlarına göre bilinçli ve düşünceli hareket edilmesi önemli ön koşullardır (Akdağ ve Arklan, 2011). Kriz dönemleri örgütler için normal süreçler olmaması sebebiyle kriz yönetim sürecinin bir düzen içinde ve sistematik yaklaşımlar ile yapılması gereklidir. Kriz yönetim sürecinde yapılması gerekenler aşağıdaki gibidir:

- Kriz yönetimi temel olarak, krizlerin sinyallerini algılayarak bu sinyalleri sınıflandırıp önlem alabilen, bu konular ile ilgili dersler çıkararak ve yeniden örgütlenebilen örgütleri oluşturmaktır.
- Kriz yönetimi etkili bir şekilde yönetilirse bu süreç krizlerin önlenmesini de içerebilir. Etkili bir şekilde yönetilen kriz süreci mevcut krizlerin kısa sürede denetim altına alınmasını sağlarken krizlerin ortaya çıkardığı kayıpların azaltılması konusunda da avantaja sağlayabilir. Kriz yöneticilerinin krizi algılama stilleri krizi tehdit edicileri algılayarak krizlerin önlenmesinde ve mücadelede etkin olmaktadır.
- Kriz yönetimi, krizlerin türüne ve örgütün özelliğine uygun tasarlanıp gerçekleştirilmelidir.
- Başarılı bir kriz yönetimi süreci örgüt yöneticilerinin moral ve motivasyonlarının yükselmesine, kendilerine duydukları güvenin artmasını sağlar (Aksu, 2008; Haşit, 2000).

Araştırmada, öğretmenlerin görüşlerine göre okul müdürlerinin kriz yönetimine ilişkin davranışlarını incelemek amaçlanmaktadır. Araştırmanın ifade edilen genel amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Kriz yönetimine ait öğretmen görüşleri ne düzeydedir?
- Kriz yönetimine ait öğretmen görüşleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Kriz yönetimine ait öğretmen görüşleri mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Kriz yönetimine ait öğretmen görüşleri eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden “tarama modeli” kullanılmıştır. Tarama modeli kullanılan araştırmalarda evrenin tamamından veri toplamak yerine, evrenin belirli bir bölümünden yani belirli bir örneklemden veri toplanabilmektedir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini devlet okullarında görev yapan öğretmenler oluştururken, örneklemini evrenden “Basit Seçkisiz Örneklem” yöntemi ile tespit edilmiş 275 öğretmen oluşturmaktadır. Öğretmenlere ilişkin bilgiler aşağıdaki Tablo 1’dedir.

Tablo 1. Öğretmenlerinin kişisel bilgilerine ilişkin bulgular

Demografik Özellikler		n	%
Cinsiyet	Erkek	141	51,3
	Kadın	134	48,7
Eğitim Durumu	Lisans	217	78,9
	Yüksek Lisans	58	21,1
Mesleki Kıdem (Yıl)	5 yıl ve altı	49	17,8
	6-10	79	28,7
	11-15	50	18,2
	16-20	65	23,6
	21 ve üzeri	32	11,6
Toplam		275	100

Tablo 1 incelendiğinde öğretmenlerin %51,3’ü erkek, %48,7’si kadın; %78,9’u lisans, %21,1’i yüksek lisans; %17,8’i 5 yıl ve altı, %28,7’si 6-10 yıl, %18,2’si 11-15 yıl, %23,6’sı 16-20 yıl, %11,7’si ise 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahiptir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları “Kişisel Bilgi Formu” ve “Kriz Yönetim Ölçeği” dir. Kişisel Bilgi Formu’nda öğretmenlerin cinsiyet, öğrenim durumu ve mesleki kıdemlerine ilişkin maddeler bulunmaktadır.

Öğretmenlerin okul müdürlerinin kriz yönetimine ilişkin davranışlarını incelemek için “Kriz Yönetim Ölçeği” kullanılacaktır. Ölçek Aksu ve Deveci (2009) tarafından geliştirilmiş olup 31 maddeden oluşmaktadır. Ayrıca ölçek “Kriz Öncesi Dönem”, “Kriz Dönemi” ve “Kriz Sonrası Dönem” olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır.

Ölçeğin orijinal formunda Aksu ve Deveci (2009) tarafından güvenilirlik katsayısı ,98 (Cronbach alpha) olarak hesaplanmıştır. Yapılan çalışmada ise güvenilirlik katsayısı ,93 (Cronbach alpha) olarak hesaplanmıştır. Elde edilen değer ölçeğin “yüksek derecede güvenilir” (Kalaycı, 2017) olduğunu göstermektedir.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada, öğretmenlerin kriz yönetimine ait görüşlerini belirlemek için iki bölümden oluşan veri toplama aracı kullanılmıştır. Veri toplama araçları devlet okullarındaki öğretmenlere Google Forms aracılığıyla gönderilmiştir. Araştırmada verileri SPSS 25.0 programı ile analiz edilmiştir. Analiz sürecinde araştırmanın alt problemlerine göre verilerin normal dağılım şartını yerine getirmesi dolayısı ile aşağıdaki analiz yöntemleri kullanılmıştır:

- ✓ “Kriz yönetimine ait öğretmen görüşleri ne düzeydedir?” alt problemi için ortalama ve standart sapma değer hesaplamaları yapılmıştır.
- ✓ “Kriz yönetimine ait öğretmen görüşleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” ve “Kriz yönetimine ait öğretmen görüşleri eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemleri için “Bağımsız Örneklem t-Testi” kullanılmıştır.
- ✓ “Kriz yönetimine ait öğretmen görüşleri mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemi için “Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)” kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Bu başlık altında, araştırmaya katılan öğretmenlerin kriz yönetimine ait görüşlerinin düzeyine ilişkin elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bunun yanında bu bölümde öğretmenlerin kriz yönetimine ait görüşlerinin cinsiyet, mesleki kıdem ve öğrenim durumu değişimlerine ait bulgular yer almaktadır.

3.1. Öğretmenlerin Kriz Yönetimine Ait Görüşlerinin Düzeyine İlişkin Bulgular

“Kriz yönetimine ait öğretmen görüşleri ne düzeydedir?” alt problemi doğrultusunda yapılan analizler sonucu ulaşılan bulgular Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Kriz Öncesi Dönem Alt Faktörüne Ait Betimsel İstatistik Veriler

Maddeler	$\bar{X}$	SS
Madde-1.	3,23	,913
Madde-2.	3,17	,903
Madde-3.	3,32	,862
Madde-4.	3,49	,847
Madde-5.	3,53	,821
Madde-6.	3,45	,932
Madde-7.	3,61	,870
GENEL	3,41	,605

Tablo 2’de öğretmenlerin kriz yönetimine ait görüşleri “Kriz Öncesi Dönem” alt faktörünün “Kriz ortaya çıkmadan önce farklı kaynaklardan gelebilecek kriz sinyalleri algılanabilmektedir.” olan 1. maddesinde “Bazen ($\bar{x}_1=3,23$)”; “Kriz yaşanmadan önce kriz senaryoları oluşmaktadır.” olan 2. maddesinde “Bazen ($\bar{x}_2=3,17$)”; “Örgüt için tehlike yaratabilecek sorunlar önceden saptanmaktadır.” olan 3. maddesinde “Bazen ($\bar{x}_3=3,32$)”; “Çevrede meydana gelen krizler takip edilmektedir.” olan 4. maddesinde “Çoğu Zaman ($\bar{x}_4=3,49$)”; “Kriz ne zaman olabilecek her durum dikkatle incelenmektedir.” olan 5. maddesinde “Çoğu Zaman ($\bar{x}_5=3,53$)”; “Kriz işaretlerine karşı duyarlı davranılmaktadır.” olan 6. maddesinde “Çoğu Zaman ($\bar{x}_6=3,45$)” ve “Çalışanlar krizin olumsuz etkilerinden korunma stratejileri konusunda bilgi sahibidir.” olan 7. maddesinde “Çoğu Zaman ($\bar{x}$

$\tau=3,61$)” düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır. “Kriz Öncesi Dönem” alt faktörüne ait öğretmenlerin görüşlerinin genel ortalamasının ise “Çoğu Zaman ($\bar{x}_{\text{genel}}=3,41$)” düzeyinde olduğu yukarıdaki tablonun incelenmesi neticesinde anlaşılmaktadır.

Tablo 3. Kriz Dönemi Alt Faktörüne Ait Betimsel İstatistik Veriler

Maddeler	$\bar{X}$	ss
Madde-8.	2,80	,935
Madde-9.	3,08	,936
Madde-10.	3,08	,943
Madde-11.	3,20	,944
Madde-12.	3,19	,958
Madde-13.	3,45	,932
Madde-14.	3,26	,918
Madde-15.	3,15	1,062
GENEL	3,15	,668

Tablo 3’te öğretmenlerin kriz yönetimine ait görüşleri “Kriz Dönemi” alt faktörünün “Krizden korunmak amacıyla yazılı kriz yönetim planı hazırlanmaktadır.” olan 8. maddesinde “Bazen ($\bar{x}_8=2,80$)”; “Kriz yönetim planı çerçevesinde kriz iletişim planı hazırlanmaktadır.” olan 9. maddesinde “Bazen ($\bar{x}_9=3,08$)”; “Kriz döneminde uygulanacak acil eylem planı hazırlanmaktadır.” olan 10. maddesinde “Bazen ($\bar{x}_{10}=3,08$)”; “Kriz yönetim ekibinin gerekli eğitimi almasına öncülük edilmektedir.” olan 11. maddesinde “Bazen ($\bar{x}_{11}=3,20$)”; “Kriz kontrol ve risk denetim takımları kurulmaktadır.” olan 12. maddesinde “Bazen ($\bar{x}_{12}=3,19$)”; “Tüm çalışanlar kriz yönetim planından haberdar edilmektedir.” olan 13. maddesinde “Çoğu Zaman ($\bar{x}_{13}=3,45$)”; “Çalışanlara yaşanan krizler hakkında kesinleşmiş bilgiler verilmektedir.” olan 14. maddesinde “Bazen ($\bar{x}_{14}=3,26$)” ve “Tüm çalışanları kapsayacak kriz yönetimi hakkında eğitimler düzenlemektedir.” olan 15. maddesinde “Bazen ($\bar{x}_{15}=3,15$)” düzeyinde; “Kriz Dönemi” alt faktörünün genel ortalamasının ise “Bazen ($\bar{x}_{\text{genel}}=3,15$)” düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4. Kriz Sonrası Dönem Alt Faktörüne Ait Betimsel İstatistik Veriler

Maddeler	$\bar{X}$	ss
Madde-16.	3,22	,981
Madde-17.	3,30	,927
Madde-18.	3,53	,933
Madde-19.	3,39	1,066
Madde-20.	3,52	,975
Madde-21.	3,44	,951
Madde-22.	3,55	,932
Madde-23.	3,45	,952
Madde-24.	3,59	,960
Madde-25.	3,66	,908
Madde-26.	3,62	,945

Madde-27.	3,49	,881
Madde-28.	3,56	,875
Madde-29.	3,61	,853
Madde-30.	3,71	,882
Madde-31.	3,73	,959
GENEL	3,52	,611

Tablo 4’te öğretmenlerin kriz yönetimine ait görüşleri “Kriz Sonrası Dönem” alt faktörünün “Kriz yönetimi sürecinde çalışanlar arasında iş birliği sağlanmaktadır.” olan 16. maddesinde “Bazen ($\bar{x}_{16}=3,22$)”; “Çalışanların karar verme sürecine katılmalarını sağlanmaktadır.” olan 17. maddesinde “Bazen ($\bar{x}_{17}=3,30$)”; “Kriz sürecinde verimli çalışmayı önleyen engeller ortadan kaldırılmaktadır.” olan 18. maddesinde “Çoğu Zaman ($\bar{x}_{18}=3,53$)”; “Okulun amaç ve ödevleri sürekli gözden geçirilmektedir.” olan 19. maddesinde “Çoğu Zaman ($\bar{x}_{19}=3,39$)”; “Kriz süreciyle ilgili çok yönlü değerlendirmeler yapılmaktadır.” olan 20. maddesinde “Çoğu Zaman ($\bar{x}_{20}=3,52$)”; “Kriz sonrası durum analizi yapılmaktadır.” olan 21. maddesinde “Çoğu Zaman ($\bar{x}_{21}=3,44$)”; “Kriz sonrası yeni hedefler belirlenmektedir.” olan 22. maddesinde “Çoğu Zaman ($\bar{x}_{22}=3,55$)”; “Gerçekleştirilen kriz yönetimini değerlendirmekte ve eksiklikleri belirlenmektedir.” olan 23. maddesinde “Çoğu Zaman ($\bar{x}_{23}=3,45$)”; “Kriz sonrası yeni bir yapılanma çalışması yapılmaktadır.” olan 24. maddesinde “Çoğu Zaman ($\bar{x}_{24}=3,59$)”; “Kriz sonrası okulun vizyonu geliştirilmektedir.” olan 25. maddesinde “Çoğu Zaman ($\bar{x}_{25}=3,66$)”; “Kriz sonrasında okulun güçlü ve zayıf yanları görülebilmektedir.” olan 26. maddesinde “Çoğu Zaman ($\bar{x}_{26}=3,62$)”; “Krizle mücadelede etkin yöntemler geliştirilmektedir.” olan 27. maddesinde “Çoğu Zaman ($\bar{x}_{27}=3,49$)”; “Yaşanan krizler fırsata dönüştürülerek örgüt için yararlı hale getirilmektedir.” olan 28. maddesinde “Çoğu Zaman ($\bar{x}_{28}=3,56$)”; “Kriz yönetim ekibinin yeni gelişmelere uygun olarak eğitilmesine olanak sağlanmaktadır.” olan 29. maddesinde “Çoğu Zaman ($\bar{x}_{29}=3,61$)”; “Olası krizle başa çıkabilmek için yeni strateji ve taktikler belirlenmektedir.” olan 30. maddesinde “Çoğu Zaman ($\bar{x}_{30}=3,71$)” ve “Çalışanlara yeni beceriler geliştirme fırsatı ve bunları kullanma fırsatı verilmektedir.” olan 31. maddesinde “Çoğu Zaman ($\bar{x}_{31}=3,73$)” düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır. “Kriz Sonrası Dönem” alt faktörüne ait öğretmenlerin görüşlerinin genel ortalamasının ise “Bazen ($\bar{x}_{genel}=3,52$)” düzeyinde olduğu yukarıdaki tablonun incelenmesi neticesinde anlaşılmaktadır.

3.2. Öğretmenlerin Kriz Yönetimine Ait Görüşlerinin Cinsiyete Göre Analizi

“Kriz yönetimine ait öğretmen görüşleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemi doğrultusunda yapılan analizler sonucu ulaşılan bulgular Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5. Kriz Yönetimine Ait Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Analizleri

Boyutlar	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	SS	$Sh_{\bar{x}}$	df	t	p
Kriz Öncesi Dönem	Erkek	141	3,48	,556	,046	273	2,331	,02*
	Kadın	134	3,31	,642	,055			
Kriz Dönemi	Erkek	141	3,40	,619	,052	273	7,017	,00*
	Kadın	134	2,88	,612	,052			
Kriz Sonrası Dönem	Erkek	141	3,67	,611	,051	273	4,389	,00*
	Kadın	134	3,36	,570	,049			
GENEL	Erkek	141	3,56	,515	,043	273	5,419	,00*

Kadın	134	3,22	,508	,043
-------	-----	------	------	------

* p<,05

Tablo 5 incelendiğinde cinsiyete göre araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin ölçeğin “Kriz Öncesi Dönem” alt faktöründe anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir (t= 2,331; p= ,02). Belirlenen anlamlı farklılığın erkek öğretmen lehine olduğu saptanmıştır. Belirlenen bu veri doğrultusunda öğretmenlerin kriz yönetimine ait görüşlerinin “Kriz Öncesi Dönem” alt faktöründe cinsiyete göre birbirine benzemediği ifade edilebilir.

Tablo 5 incelendiğinde cinsiyete göre araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin ölçeğin “Kriz Dönemi” alt faktöründe anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir (t= 7,017; p= ,00). Belirlenen anlamlı farklılığın erkek öğretmen lehine olduğu saptanmıştır. Belirlenen bu veri doğrultusunda öğretmenlerin kriz yönetimine ait görüşlerinin “Kriz Dönemi” alt faktöründe cinsiyete göre birbirine benzemediği ifade edilebilir.

Tablo 5 incelendiğinde cinsiyete göre araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin ölçeğin “Kriz Sonrası Dönem” alt faktöründe anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir (t= 4,389; p= ,00). (t= 1,985; p= ,04). Belirlenen anlamlı farklılığın erkek öğretmen lehine olduğu saptanmıştır. Belirlenen bu veri doğrultusunda öğretmenlerin kriz yönetimine ait görüşlerinin “Kriz Sonrası Dönem” alt faktöründe cinsiyete göre birbirine benzemediği ifade edilebilir.

Araştırmada cinsiyete ait veriler değerlendirildiğinde öğretmenlerin görüşleri arasında ölçeğin genel ortalaması açısından anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir (t= 5,419; p= ,00). Belirlenen anlamlı farklılığın erkek öğretmen lehine olduğu saptanmıştır. Belirlenen bu veri doğrultusunda öğretmenlerin kriz yönetimine ait görüşlerinin cinsiyete göre birbirine benzemediği ifade edilebilir.

3.3. Öğretmenlerin Kriz Yönetimine Ait Görüşlerinin Eğitim Durumuna Göre Analizi

“Kriz yönetimine ait öğretmen görüşleri eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemi için yapılan analizler sonucu ulaşılan bulgular Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6. Kriz Yönetimine Ait Öğretmen Görüşlerinin Eğitim Durumuna Göre Analizleri

Boyutlar	Eğitim Durumu	n	$\bar{x}$	SS	Sh $_{\bar{x}}$	df	t	p
Kriz Öncesi Dönem	Lisans	217	3,44	,609	,041	273	2,552	,01*
	Yüksek Lisans	58	3,22	,559	,073			
Kriz Dönemi	Lisans	217	3,23	,657	,044	273	4,307	,00*
	Yüksek Lisans	58	2,82	,610	,080			
Kriz Sonrası Dönem	Lisans	217	3,60	,570	,038	273	4,000	,00*
	Yüksek Lisans	58	3,22	,667	,087			
GENEL	Lisans	217	3,47	,509	,034	273	4,633	,00*
	Yüksek Lisans	58	3,11	,552	,072			

* p<,05

Tablo 6 incelendiğinde eğitim durumuna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin ölçeğin “Kriz Öncesi Dönem” alt faktöründe anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir (t= 2,552; p= ,01). Anlamlı derecede belirlenen farklılığın, lisans mezunu öğretmenlerin yüksek lisans mezunu öğretmenlere göre kriz öncesi dönem puanlarının anlamlı derecede yüksek olması nedeni ile lisans mezunu öğretmenler lehine olduğu saptanmıştır. Belirlenen bu veri doğrultusunda öğretmenlerin kriz yönetimine ait görüşlerinin “Kriz Öncesi Dönem” alt faktöründe eğitim durumuna göre benzemediği ifade edilebilir.

Tablo 6 incelendiğinde eğitim durumuna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin ölçeğin “Kriz Dönemi” alt faktöründe anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($t= 4,307$; $p= ,00$). Anlamlı derecede belirlenen farklılığın, lisans mezunu öğretmenlerin yüksek lisans mezunu öğretmenlere göre kriz dönemi puanlarının anlamlı derecede yüksek olması nedeni ile lisans mezunu öğretmenler lehine olduğu saptanmıştır. Belirlenen bu veri doğrultusunda öğretmenlerin kriz yönetimine ait görüşlerinin “Kriz Dönemi” alt faktöründe eğitim durumuna göre birbirine benzemediği ifade edilebilir.

Tablo 6 incelendiğinde eğitim durumuna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin ölçeğin “Kriz Sonrası Dönem” alt faktöründe anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($t= 4,000$; $p= ,00$). Anlamlı derecede belirlenen farklılığın, lisans mezunu öğretmenlerin yüksek lisans mezunu öğretmenlere göre kriz sonrası dönem puanlarının anlamlı derecede yüksek olması nedeni ile lisans mezunu öğretmenler lehine olduğu saptanmıştır. Belirlenen bu veri doğrultusunda öğretmenlerin kriz yönetimine ait görüşlerinin “Kriz Sonrası Dönem” alt faktöründe eğitim durumuna göre birbirine benzemediği ifade edilebilir.

Araştırmada eğitim durumuna ait veriler değerlendirildiğinde öğretmenlerin görüşleri arasında ölçeğin genel ortalaması açısından anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir ($t= 4,633$; $p= ,00$). Anlamlı derecede belirlenen farklılığın, lisans mezunu öğretmenlerin yüksek lisans mezunu öğretmenlere göre kriz yönetimi puanlarının genel ortalamasının anlamlı derecede yüksek olması nedeni ile lisans mezunu öğretmenler lehine olduğu saptanmıştır. Belirlenen bu veri doğrultusunda öğretmenlerin kriz yönetimine ait görüşlerinin eğitim durumuna göre birbirine benzemediği ifade edilebilir.

3.3. Öğretmenlerin Kriz Yönetimine Ait Görüşlerinin Mesleki Kıdeme Göre Analizi

“Kriz yönetimine ait öğretmen görüşleri mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemi doğrultusunda yapılan analizler sonucu ulaşılan bulgular Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7. Kriz Yönetimine Ait Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdeme Göre Analizleri

Boyutlar	Mesleki Kıdem	n	$\bar{X}$	SS	$Sh_{\bar{x}}$	F	p	LSD
Kriz Öncesi Dönem	1.5 yıl ve altı	49	3,72	,661	,094	4,836	,00*	
	2.6-10	79	3,31	,630	,070			1>2
	3.11-15	50	3,30	,550	,077			1>3
	4.16-20	65	3,38	,482	,059			1>4
	5.21 yıl ve üzeri	32	3,27	,620	,109			1>5
	Toplam	275	3,41	,605	,036			
Kriz Dönemi	1.5 yıl ve altı	49	3,30	,774	,110	3,798	,00*	1>2
	2.6-10	79	2,98	,740	,083			1>4
	3.11-15	50	3,34	,649	,091			3>2
	4.16-20	65	3,02	,501	,062			5>2
	5.21 yıl ve üzeri	32	3,26	,491	,086			3>4
	Toplam	275	3,15	,668	,040			
Kriz Sonrası Dönem	1.5 yıl ve altı	49	3,82	,677	,096	5,862	,00*	1>2
	2.6-10	79	3,46	,598	,067			1>3
	3.11-15	50	3,59	,422	,059			1>4

	4.16-20	65	3,30	,551	,068		1>5	
	5.21 yıl ve üzeri	32	3,53	,721	,127		3>4	
	Toplam	275	3,52	,611	,036			
GENEL	1.5 yıl ve altı	49	3,66	,622	,088	5,385	,00*	
	2.6-10	79	3,30	,558	,062			1>2
	3.11-15	50	3,46	,396	,056			1>4
	4.16-20	65	3,25	,425	,052			1>5
	5.21 yıl ve üzeri	32	3,40	,599	,106			3>4
	Toplam	275	3,39	,537	,032			

* p<,05

Tablo 7’de mesleki kıdeme göre öğretmenlerin görüşleri arasında “Kriz Öncesi Dönem” alt faktöründe anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır (F= 4,836; p= ,00). Anlamlı derece saptanan farklılık 5 yıl ve altında mesleki kıdemi olan öğretmenler ile diğer mesleki kıdemlere sahip öğretmenler arasındadır.

Tablo 7’de mesleki kıdeme göre öğretmenlerin görüşlerinin ölçeğin “Kriz Dönemi” alt faktöründe anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir (F= 3,798; p= ,00). Anlamlı derece saptanan farklılık 5 yıl ve altında mesleki kıdeme olan öğretmenler ile 6-10 ve 16-20 mesleki kıdemlere sahip öğretmenler arasındadır. Ayrıca anlamlı derece saptanan farklılık 6-10 yıl arası mesleki kıdemi olan öğretmenler ile 11-15 ile 21ve üstü yılları mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasındadır. Bunlara ek olarak “Kriz Dönemi” alt faktöründe anlamlı derece saptanan farklılık 11-15 yıl arası mesleki kıdemi olan öğretmenler ile 16-20 yıl arası mesleki kıdemi olan öğretmenler arasındadır.

Tablo 7’de mesleki kıdeme göre öğretmenlerin görüşleri arasında “Kriz Sonrası Dönem” alt faktöründe anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır (F= 5,862; p= ,00). Anlamlı derece saptanan farklılık 5 yıl ve altında mesleki kıdemi olan öğretmenler ile diğer mesleki kıdemlere sahip öğretmenler arasındadır. Ayrıca anlamlı derece saptanan farklılık 11-15 yıl arası mesleki kıdemi olan öğretmenler ile 16-20 yıl arası mesleki kıdemi olan öğretmenler arasındadır.

Tablo 7’de mesleki kıdeme göre öğretmenlerin görüşleri arasında ölçeğin genel ortalaması yönünden anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır (F= 5,385; p= ,00). Anlamlı derece saptanan farklılık 5 yıl ve altında mesleki kıdeme olan öğretmenler ile 6-10/16-20 ile 21ve üstü yılları mesleki kıdemlere sahip öğretmenler arasındadır. Ayrıca anlamlı derece saptanan farklılık 11-15 yıl arası mesleki kıdemi olan öğretmenler ile 16-20 yıl arası mesleki kıdemi olan öğretmenler arasındadır.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmada Kriz Yönetimi Ölçeği’nin “Kriz Öncesi Dönem” alt faktörüne ait öğretmenlerin görüşlerinin genel ortalamasının “Çoğu Zaman”, Kriz Dönemi” alt faktöründe “Bazen” ve “Kriz Sonrası Dönem” alt faktöründe “Bazen” düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde Maya (2010) ve Savcı (2008) yaptıkları çalışmada benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Ulutaş (2010) ve Aksu (2009) ise çalışmalarında öğretmen görüşlerine göre yöneticilerin kriz yönetimi beceri düzeylerini tüm alt boyutta “çoğunlukla” düzeyinde bulmuştur. Sonuç olarak kriz yönetimine ilişkin öğretmen görüşlerinin alanyazında yapılan araştırmalarla desteklendiği veya alanyazındaki araştırmalarla örtüştüğü söylenebilir.

Araştırmada cinsiyete göre araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin ölçeğin “Kriz Öncesi Dönem” alt faktöründe anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Anlamlı derecede belirlenen farklılığın, erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre kriz öncesi dönem puanlarının anlamlı

derecede yüksek olması nedeni ile erkek öğretmenler lehine olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre öğretmenlerin kriz yönetimine ait görüşlerinin “Kriz Öncesi Dönem” alt faktöründe cinsiyete göre benzemediği ifade edilebilir. Ayrıca cinsiyetin öğretmenlerin kriz yönetiminin “Kriz Öncesi Dönem” alt faktöründeki görüşlerine etki ettiği söylenebilir.

Araştırmada cinsiyete göre araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin ölçeğin “Kriz Dönemi” alt faktöründe anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Anlamlı derecede belirlenen farklılığın, erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre kriz öncesi dönem puanlarının anlamlı derecede yüksek olması nedeni ile erkek öğretmenler lehine olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre öğretmenlerin kriz yönetimine ait görüşlerinin “Kriz Dönemi” alt faktöründe cinsiyete göre benzemediği ifade edilebilir. Ayrıca cinsiyetin öğretmenlerin kriz yönetiminin “Kriz Dönem alt faktöründeki görüşlerine etki ettiği söylenebilir.

Araştırmada cinsiyete göre araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin ölçeğin “Kriz Sonrası Dönem” alt faktöründe anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Anlamlı derecede belirlenen farklılığın, erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre kriz öncesi dönem puanlarının anlamlı derecede yüksek olması nedeni ile erkek öğretmenler lehine olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre öğretmenlerin kriz yönetimine ait görüşlerinin “Kriz Sonrası Dönem” alt faktöründe cinsiyete göre benzemediği ifade edilebilir. Ayrıca cinsiyetin öğretmenlerin kriz yönetiminin “Kriz Sonrası Dönem” alt faktöründeki görüşlerine etki ettiği söylenebilir.

Araştırmada eğitim durumuna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin ölçeğin “Kriz Öncesi Dönem” alt faktöründe anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Anlamlı derecede belirlenen farklılığın, lisans mezunu öğretmenlerin yüksek lisans mezunu öğretmenlere göre kriz öncesi dönem puanlarının anlamlı derecede yüksek olması nedeni ile lisans mezunu öğretmenler lehine olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre öğretmenlerin kriz yönetimine ait görüşlerinin “Kriz Öncesi Dönem” alt faktöründe eğitim durumuna göre benzemediği ifade edilebilir. Ayrıca eğitim durumunun öğretmenlerin kriz yönetiminin “Kriz Öncesi Dönem” alt faktöründeki görüşlerine etki ettiği söylenebilir.

Araştırmada eğitim durumuna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin ölçeğin “Kriz Dönemi” alt faktöründe anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Anlamlı derecede belirlenen farklılığın, lisans mezunu öğretmenlerin yüksek lisans mezunu öğretmenlere göre kriz öncesi dönem puanlarının anlamlı derecede yüksek olması nedeni ile lisans mezunu öğretmenler lehine olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre öğretmenlerin kriz yönetimine ait görüşlerinin “Kriz Dönemi” alt faktöründe eğitim durumuna göre benzemediği ifade edilebilir. Ayrıca eğitim durumunun öğretmenlerin kriz yönetiminin “Kriz Dönemi” alt faktöründeki görüşlerine etki ettiği söylenebilir.

Araştırmada eğitim durumuna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin ölçeğin “Kriz Sonrası Dönem” alt faktöründe anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Anlamlı derecede belirlenen farklılığın, lisans mezunu öğretmenlerin yüksek lisans mezunu öğretmenlere göre kriz öncesi dönem puanlarının anlamlı derecede yüksek olması nedeni ile lisans mezunu öğretmenler lehine olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre öğretmenlerin kriz yönetimine ait görüşlerinin “Kriz Sonrası Dönem” alt faktöründe eğitim durumuna göre benzemediği ifade edilebilir. Ayrıca eğitim durumunun öğretmenlerin kriz yönetiminin “Kriz Sonrası Dönem” alt faktöründeki görüşlerine etki ettiği söylenebilir.

Araştırmada mesleki kıdeme göre öğretmenlerin görüşlerinin ölçeğin “Kriz Öncesi Dönem” alt faktöründe anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Tespit edilen anlamlı farklılığın mesleki kıdemi 5 yıl ve altında olan öğretmenler ile diğer mesleki kıdeme sahip olan öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre mesleki kıdemin öğretmenlerin kriz yönetiminin “Kriz Öncesi Dönem” alt faktöründeki görüşlerine etki ettiği söylenebilir.

Araştırmada mesleki kıdeme göre öğretmenlerin görüşlerinin ölçeğin “Kriz Dönemi” alt faktöründe anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Tespit edilen anlamlı farklılığın 5 yıl ve

altında mesleki kıdeme olan öğretmenler ile 6-10 ve 16-20 mesleki kıdemlere sahip öğretmenler arasındadır. Ayrıca anlamlı derece saptanan farklılık 6-10 yıl arası mesleki kıdemi olan öğretmenler ile 11-15 ile 21 ve üstü yılları mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasındadır. Bunlara ek olarak “Kriz Dönemi” alt faktöründe anlamlı derece saptanan farklılık 11-15 yıl arası mesleki kıdemi olan öğretmenler ile 16-20 yıl arası mesleki kıdemi olan öğretmenler arasındadır. Bu sonuçlara göre mesleki kıdemden öğretmenlerin kriz yönetiminin “Kriz Dönemi” alt faktöründeki görüşlerine etki ettiği söylenebilir.

Araştırmada mesleki kıdeme göre öğretmenlerin görüşlerinin ölçeğin “Kriz Sonrası Dönem” alt faktöründe anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Tespit edilen anlamlı farklılığın Anlamlı derece saptanan farklılık 5 yıl ve altında mesleki kıdemi olan öğretmenler ile diğer mesleki kıdemlere sahip öğretmenler arasındadır. Ayrıca anlamlı derece saptanan farklılık 11-15 yıl arası mesleki kıdemi olan öğretmenler ile 16-20 yıl arası mesleki kıdemi olan öğretmenler arasındadır. Bu sonuçlara göre mesleki kıdemden öğretmenlerin kriz yönetiminin “Kriz Sonrası Dönem” alt faktöründeki görüşlerine etki ettiği söylenebilir.

Araştırmada öğretmenlerin görüşleri arasında mesleki kıdeme göre anlamlı derecede bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen bu sonuç ile paralel bir şekilde Adıgüzel (2007), Maya (2014) ve Ulutaş (2010) tarafından yapılan çalışmalarda mesleki kıdeme göre öğretmenlerin kriz yönetimine ait görüşleri arasında anlamlı farklılığın olduğunu tespit etmişlerdir. Sonuç olarak mesleki kıdem yönünden araştırma sonuçlarının alanyazında yapılan araştırmalarla destekleyen araştırmaların olduğu söylenebilir.

Yapılan çalışma devlet okullarında çalışan öğretmenlerin okul müdürlerinin kriz yönetimine ilişkin davranışlarını incelemeye yönelik bulgulardan yola çıkılarak ulaşılan sonuçlarla sınırlıdır. İlerleyen dönemlerde ilgili konularda yapılacak araştırmalarda özel okullarda çalışan öğretmenler de araştırma kapsamına alınarak kamu ve özel okullarda çalışan öğretmenlerin görüşleri karşılaştırılabilir. Böylelikle özel okulda ve devlet okullarında görevli okul müdürlerinin krizler karşısında nasıl bir yönetim gösterdikleri karşılaştırmalı olarak görülebilir.

Okul Müdürlerinin kriz yönetimine ait davranışlarının öğretmenler üzerindeki etkisi ve sonuçları odağa alınarak, farklı değişkenlerle alan yazına önemli yararlar sağlayacak çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, S. (2007). *İlköğretim okul müdürlerinin deprem ile ilgili kriz yönetimine ilişkin yeterlikleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Akdağ, M. ve Arklan, Ü. (2011). Kriz yönetimi ve kurumsal sosyal sorumluluk: kurumsal sosyal sorumluluğun kriz yönetimi sürecine etkisi/katkısı. *E-Journal of New World Sciences Academy, Humanities*, 6(4),768-784.
- Aksu, A. (2008). *Toplam kalite yönetimi ve vizyoner liderlik araştırma raporu*. İzmir.
- Aksu, A. (2009). Kriz yönetimi ve vizyoner liderlik. *Journal of Yasar University*, 4(15), 2435-2450.
- Aksu, A. ve Deveci, S. (2009). İlköğretim okulu müdürlerinin kriz yönetimi becerileri. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 4(2), 448-464.
- Arbak, G. O. (2011). İleri teknoloji ve çağdaş yönetim anlayışında gelişmeler, *Organizasyon Dergisi*, 22, 23.
- Aykaç, B., (2001). Kamu yönetiminde kriz ve kriz yönetimi, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(2), 123-132.
- Bursalıoğlu, Z. (2019). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem Akademi.

- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. ve Köklü, N. (2012). *Sosyal bilimler için istatistik* (6.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Can, H. (2005). *Organizasyon ve yönetim*. Ankara: Siyasal.
- Demirtaş, H. (2000). Kriz yönetimi, kuram ve uygulamada eğitim yönetimi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, 6(23), 353-373.
- Dinçer, Ö. (2013). *Stratejik yönetim ve işletme politikası*. İstanbul: Alfa.
- Filiz, E. (2007). *Kamu yönetiminde kriz yönetimi*. İstanbul: Alfa Akademi Basım Yayım.
- Haşit, G. (2000). *İşletmelerde kriz yönetimi ve Türkiye'nin büyük sanayi işletmeleri üzerinde yapılan araştırma çalışması*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Haşit, G. (2013). Kriz iletişimi ve yönetimi- kriz kavramı ve işletmeler açısından kriz yaratan faktörler. (Ed: Haşit G), 1.Baskı, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri, Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2818, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1776.
- Maya, İ. (2014). Kamu ilkokullarında yöneticilerin sergiledikleri kriz yönetimi beceri düzeylerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 12(23) 209-235.
- Savçı, S. (2008). *Ortaöğretim okullarında çalışan öğretmenlerin kriz yönetimine ilişkin algıları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Savçı, S. (2008). *Ortaöğretim okullarında çalışan öğretmenlerin kriz yönetimine ilişkin algıları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Sayın, N. (2008). *Ortaöğretim kurumlarında kriz yönetimi stratejisinin incelenmesi (İstanbul ili örneği)*. Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Sucu, Y. (2000). *Kriz yönetimi*. Ankara: Elit Yayıncılık.
- Ulutaş, S. (2010). *Kriz yönetimi ve dönüşümcü liderlik*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Vergiliel Tüz, M. (2014). *Kriz yönetimi*. Ankara: Nobel.